

NVRLND

VALENTIJN DE HEER

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM/ANTWERPEN

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een
projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk, juli 2026

© 2026 Valentijn de Heer

Omslagontwerp Bloemendaal & Dekkers

Omslagbeeld Valentijn de Heer

Typografie binnenwerk Michiel Niesen

Auteursfoto Merlijn Doornik

Productiebegeleiding Tim Beijer

Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 935 2510 8

NUR 301

www.uitgeverijpluim.nl

Geen enkel deel van dit boek mag worden gebruikt
voor het trainen van kunstmatige intelligentie.

‘And so, I create my world behind those gates.’
– Michael Jackson

Ik kijk naar het roze knuffelkonijn dat voor mijn voeten ligt, naar de verlichte wereldbol op de kledingkast. Naar mijn zoon Raaf. Ik weet niet wat ik nu zou moeten doen of zeggen.

‘Nou?’ Met zijn knieën opgetrokken en zijn natte gezicht verstoep in zijn dekbed zegt hij dat hij me niet begrijpt. Waarom zo ver weg? Waarom morgen al? ‘Hoezo mag ik niet mee?’

Ik ga bij hem op bed zitten, en vraag me af of ik het anders had kunnen aanpakken. Ik had hem eerder moeten vertellen dat ik weg zou gaan, misschien had ik hem zelfs moeten vertellen dat ik dit deed omdat ik met iemand had gepraat: de psycholoog die me aanraadde deze reis te maken.

‘Het is stom,’ zegt hij.

Als een goede vader zou ik hem tegen me aan moeten drukken. Mijn neus in zijn zwarte haren, zijn geur diep in me opsnuiven en hem zeggen dat hij alles is, alles behalve stom. Ik ga alleen maar naar Amerika om dichterbij te komen.

Maar ik pak hem niet beet.

Ik druk hem niet tegen me aan.

Ik zeg geen dingen die hem geruststellen.

Ik zing geen liedje waarop hij in slaap kan vallen.

Ik biecht niet op dat ik het zelf allemaal ook niet weet.

Hij kijkt naar me, raapt zijn konijn van de grond, legt

hem op mijn schoot en komt tegen me aan zitten. 'Ging opa ook weg? Vroeger?' Met zijn vinger volgt hij de contouren van de vervaagde tattoo op mijn onderarm. 'Kwam hij dan weer terug?'

Ik probeer een antwoord te bedenken, maar het blijft stil in mijn hoofd. Ik weet niet precies wat ik gezien heb en wat verzonnen is. Mijn jeugdherinneringen bestaan uit beelden, te helder voor herinneringen, voor fantasieën te vaag: mijn vaders reuzenhanden die gezinsleden vermorzelden, mijn moeders schouders waarachter de wereld schuilde, en een huis vol spoken.

Misschien komt het door de medicatie die me als kind voorgeschreven was: driemaal daags slikte ik een goedje tegen tics. De druppels smaakten naar de restjes uit opa's jeneverglas en ze hadden volgens mijn moeder als bijkomend effect dat ik meer sliep.

Wat ook kan, is dat ik als nakomertje achterloop op onze geschiedenis en veel herinneringen van horen zeggen heb.

Ik keek altijd naar anderen wanneer ik bang was of als ik iets niet wist. Of het nu mijn broer was die beweerde de sterkste van de wereld te zijn, of de juf op de vrije school die vertelde over Zeus de hemelgod. Of mijn opa. Hij was altijd vrolijk, ook al noemde mijn moeder dat schijn – 'je moest eens weten.' Hij zei dat hij zichzelf terugzag in mij en dat alles een herhaling was, van een herhaling, van een herhaling. Ik wist niet precies wat hij bedoelde, maar als het waar was dat ik een herhaling was van hem, dan moest het goedkomen.

Iedere dag raakte ik er meer van overtuigd dat wanneer

ik het juiste deed, dat het met ons gezin wel goedkwam. Zeker nadat mijn oom Bennie op mijn tiende verjaardag met een glas water voor de radio was gaan staan en iedereen om stilte verzocht. 'Want,' zei hij, 'wat ik nu toch heb ontdekt...'

Eerst dacht ik nog dat hij een grap maakte – dat deed hij altijd op feestjes –, maar toen hij begon te sissen, en mijn broer, tante Mae, opa, oma, toen zelfs mijn vader met zijn fles wijn in zijn stoel stilviel, liet ik mijn cadeaus onuitgepakt achter op tafel en kwam erbij zitten. Draaiend aan de volumeknop sprak mijn oom van een fenomeen. Deze vrouw kon dingen waar Jezus jaloers op zou zijn geweest. 'Hier, hier, hier,' zei hij en hij plaatste het glas bij de radio. 'Nu! Goed opletten!'

Ik moet net op dat moment hebben weggekeken, of iets te lang met mijn ogen hebben geknipperd. Misschien dwaalden mijn gedachten af, probeerde ik zo hard om niets te missen dat ik het daardoor júst gemist had. Ik wist het niet. Wat ik wel wist, en dat wist ik zeker, is dat er iets gebeurd was. Er was iets veranderd toen mijn oom de radio uitzette en met een niet te plaatsen blik in zijn ogen het glas in de lucht hield en zei: 'Zie hier!' Er dwarrelden luchtbelletjes in het water omhoog.

Deze vrouw, legde hij uit, had zojuist via radiogolven dit glas met water geheiligd. Had je een wondje? Eén druppel, en de wond verdween. Was je ziek? Eén slok, en je genas. Wat je probleem ook was, welke kwaal je ook had, vanaf nu was dit door Jomanda ingestraalde water er de oplossing voor. Hij vroeg: 'Iemand?' en de visite

zweeg. Hij zei: 'Niemand?' en de gasten lachten alsof ze niet wisten of dat nu juist wel of juist niet de bedoeling was.

Ik keek naar de drankjes op tafel, allemaal in verschillende glazen, maar stuk voor stuk met dezelfde onverklaarbare luchtbelletjes als die in het water van mijn oom. Net toen ik mijn hand wilde opsteken en wilde zeggen 'ja, hier, ik', was het mijn vader die uit de kring opstond en slaand met zijn hand op zijn wijnfles op mijn oom afstapte. 'Indrukwekkend,' zei hij. 'Een wonder.' Hij vroeg of die Jolanda haar kunstje kon herhalen met zijn chardonnay en kiepte het glas water leeg in de bloempot op de vensterbank.

Het water verdween langzaam in de aarde. Het liet een donkere plek achter rond de stam. Hoe langer ik met dat gelach om me heen naar de plant keek, des te meer hij leek op de bonenstaak uit het sprookje met het jongetje Jaap. Alleen onze plant groeide niet naar de hemel toe, hij probeerde door de lamellen heen te ontsnappen naar buiten.

Nadat mijn vader de klok een uur terug had gedraaid, werden de dagen snel korter. Dat betekende dat de nachten langer werden. Het waaide ook harder, maar dat had met de tijd niets te maken.

Naast de radio op mijn slaapkamer stond een glas water. Ik lag in bed en luisterde naar liedjes – *de meeste*

dromen zijn bedrog'. Achter de gordijnen was de schemer gevallen, de groenverlichte cijfers op het display gaven bedtijd aan. Ze versprongen van 20:57, naar 20:58, naar 20:59. Het radiojournaal sloot af met de weersverwachting voor morgen, daarna een reclameblok en de aankondiging van de avondprogrammering. Ik kneep in mijn matrashoes toen de introtune begon. 'Goedenavond, fijn dat je weer luistert,' zei Jomanda. 'Alles in dit leven heeft een bedoeling,' ging ze verder. 'Je hebt een reden om naar me te luisteren. Wat is die reden?'

Ze liet een stilte vallen. Ik draaide me op mijn rug. Starend naar het plafond herhaalde ik haar vraag en ging in gedachten de dagen af van de voorbije week.

Op maandag op school had ik tijdens het uithollen van de pompoenen in de klas mijn tafelgenoot voor de grap van het slijmerige pulp laten eten. Hij had er buikpijn van gekregen. Volgens de juf was mijn grap misselijk geweest en bovendien in strijd met het antroposofische gedachtegoed. Dat gebod liefde voor je omgeving.

Ook op maandag, maar dan 's avonds, was mijn goudvis uit zijn kom gesprongen. Ik ging per ongeluk op hem staan en dacht dat hij dood was. Maar toen ik op de doortrekknop van het toilet drukte, begon hij ineens te spartelen.

Op dinsdag en woensdag, en ook op donderdag, had ik aan de waterkant staan kijken of ik mijn vis ergens zag zwemmen. Volgens mijn broer was dat goed mogelijk. Hij beweerde dat alles wat je in de wc gooit op een dag in de sloot belandt en dat als ik goed zou zoeken, ik misschien zelfs onze moeders trouwring op de bodem kon

zien glinsteren. Ze had hem na een ruzie met mijn vader schreeuwend in de toiletpot gegooid en met veel papier erbij doorgetrokken. Sindsdien sloeg hij nog harder met deuren en sprak hij niet meer tegen haar. Zij sprak nog wel, maar alleen tegen mijn opa aan de telefoon, of gewoon, tegen zichzelf. Dan zei ze dat het zo niet langer kon.

Op zaterdag stond ik na een zoveelste zoekactie drijfnat en groen van de kroos in mijn broers kamer.

‘Niet gelukt,’ zei ik.

Hij draaide zich om van zijn computerscherm, bekeek me en barstte toen in lachen uit. Geloofde ik dan echt alles wat hij me vertelde?

Ik staarde nog steeds naar het plafond. De oude snotvegen boven mijn hoofd begonnen te krioelen toen ik bedacht dat de kat van de burens ook in het water had zitten gluren. Alsof hij mijn vis wél had gezien. Misschien had hij hem allang gevangen, vond ik hem daarom niet terug? En dan die reiger. Die zat zo stil dat je hem bijna niet zag, met die puntige lange snavel van hem, waarin karpers en zelfs jonge eendjes als stukjes brood verdwenen. Ik kneep mijn ogen dicht en probeerde een antwoord op Jomanda's vraag te bedenken.

Wat kon mijn bedoeling zijn? Was het mijn vis vinden of de ring? Of moest ik mijn vader rustig en aan de praat krijgen, om zo mijn moeder weer te laten lachen? Was het wat de juf zei? Was beleefd je vinger opsteken wanneer je iets wilde vragen, je huiswerk maken en niet voor je beurt praten de echte bedoeling van alles?

Ik weet het niet, dacht ik, ik heb geen idee. Ik moet die

woorden hardop hebben uitgesproken, want ineens zei Jomanda: 'Laat het los, het is niet belangrijk meer.'

Ze begon te neuriën, te zingen:

We are all together now
to get the power of the light
and to feel the energy
to go inside...

De telefoon in de studio ging over. 'Wat kan ik voor je betekenen?' vroeg Jomanda. Een trillende stem aan de andere kant van de lijn vertelde over slaapproblemen, over piekeren en buikpijn. Jomanda suste de vrouw en zei dat ze in gedachten haar handen op het hoofd van de beller legde. Voelde ze het ook? Merkte ze dat de pijn verdween? Ze kon haar problemen loslaten. 'Ze zijn niet meer van jou.'

Jomanda had de telefoon nog niet opgehangen of hij ging alweer over. Achter elkaar bleven er mensen bellen. Iedereen had wel een reden om haar te willen spreken. Ik begreep de ene beller beter dan de andere, maar Jomanda maakte geen onderscheid. Over ieder probleem zei ze hetzelfde: 'Je kunt het loslaten. Je krijgt nu hulp via mij.'

Nadat de laatste beller had opgehangen viel er een stilte. Nu ging het gebeuren, wist ik, en ik opende mijn ogen. Ik knikte, kwam overeind en sloeg mijn benen over de rand van mijn hoogslaper. Met mijn voeten zwevend, maar mijn vingers stevig in het matras geknepen, luisterde ik. Jomanda ademde diep in, langzaam weer uit. 'De tijd is gekomen,' zei ze.